

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

ВИСНОВОК

щодо доопрацьованого законопроекту про внесення зміни до розділу VI "Прикінцеві та перехідні положення" Бюджетного кодексу України щодо зарахування плати за оформлення та видачу документів у галузі державного експортного контролю до спеціального фонду державного бюджету (реєстр. № 15400 від 24.09.2026)

Комітет Верховної Ради України з питань бюджету /далі – *Комітет*/ на своєму засіданні 9 жовтня 2026 року (протокол № 242) розглянув доопрацьований проект Закону України "Про внесення зміни до розділу VI "Прикінцеві та перехідні положення" Бюджетного кодексу України щодо зарахування плати за оформлення та видачу документів у галузі державного експортного контролю до спеціального фонду державного бюджету" (реєстр. № 15400 від 24.09.2026), поданий народними депутатами України Мотовиловцем А.В. і Підласою Р.А., відмітивши таке.

I. Проект Закону України "Про внесення зміни до розділу VI "Прикінцеві та перехідні положення" Бюджетного кодексу України щодо зарахування плати за оформлення та видачу документів у галузі державного експортного контролю до спеціального фонду державного бюджету" (реєстр. № 15400 від 10.07.2026), поданий народними депутатами України Мотовиловцем А.В. і Підласою Р.А. /далі – *законопроект № 15400*/, розглянуто на засіданні Комітету 14.07.2026 та за підсумками такого розгляду рекомендовано Верховній Раді України /далі – *Верховна Рада*/, зокрема, включити до порядку денного поточної сесії Верховної Ради, визначити невідкладним та за результатами розгляду у I читанні прийняти за основу і в цілому з пропозицією Комітету та з необхідними техніко-юридичними правками (*лист-висновок Комітету від 14.07.2026 № 04-13/3-2026/167096 (2288564)*).

Законопроект № 15400 Верховною Радою 01.09.2026 включено до порядку денного шістнадцятої сесії Верховної Ради дев'ятого скликання, 15.09.2026 визначено невідкладним і розглянуто в першому читанні, але за підсумками такого розгляду повернуто суб'єкту права законодавчої ініціативи на доопрацювання (*Постанова Верховної Ради від 15.09.2026 № 4982-IX*).

У зв'язку з цим народними депутатами України Мотовиловцем А.В. і Підласою Р.А. подано доопрацьований проект Закону України "Про внесення зміни до розділу VI "Прикінцеві та перехідні положення" Бюджетного кодексу України щодо зарахування плати за оформлення та видачу документів у галузі

державного експортного контролю до спеціального фонду державного бюджету" за реєстр. № 15400 від 24.09.2026 /далі – доопрацьований законопроект № 15400/, який надійшов на розгляд до Комітету.

Доопрацьованим законопроектом № 15400 пропонується доповнити розділ VI "Прикінцеві та перехідні положення" Бюджетного кодексу України /далі – Кодекс/ новим пунктом 60⁻¹, яким передбачається встановити, що, як виняток з положень пункту 36 частини 1 статті 64 та пункту 14 частини 1 статті 64⁻¹ Кодексу, з дня набрання чинності відповідним законом (ідеться про доопрацьований законопроект № 15400 після його прийняття) по 31 грудня року, в якому буде припинено або скасовано воєнний стан (введений 24.02.2022), плата за оформлення та видачу документів у галузі державного експортного контролю (щодо експорту товарів військового призначення та подвійного використання) /далі – плата щодо експортного контролю/ зараховується в повному обсязі до спеціального фонду державного бюджету і спрямовується Міністерству оборони України /далі – Міноборони/ у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України /далі – КМУ або Уряд/, на: закупівлю, модернізацію та ремонт озброєння, військової техніки (50%); виплату грошового забезпечення військовослужбовців Збройних Сил України /далі – ЗСУ/ (50%).

Порівняно із законопроектом № 15400 у доопрацьованому законопроекті № 15400 уточнено дату запровадження нового положення – з дня набрання чинності відповідним законом (а не з 1 серпня 2026 року), а також враховано пропозицію Комітету (наведену у листі-висновку Комітету до законопроекту № 15400), а саме: після слів "плата за оформлення та видачу документів у галузі державного експортного контролю" доповнено словами "(щодо експорту товарів військового призначення та подвійного використання)".

У пояснювальній записці до доопрацьованого законопроекту № 15400 вказано, що його:

метою є законодавче закріплення у бюджетному законодавстві на період дії воєнного стану цільового спрямування плати щодо експортного контролю на здійснення заходів у сфері оборони (а саме на: закупівлю, модернізацію та ремонт озброєння, військової техніки; виплату грошового забезпечення військовослужбовців ЗСУ), що дозволить залучити додаткові кошти на першочергові потреби ЗСУ без збільшення податкового навантаження;

прийняття дозволить: забезпечити цільове спрямування надходжень від плати щодо експортного контролю на потреби оборони; створити додаткове джерело фінансового забезпечення закупівлі, модернізації та ремонту озброєння, військової техніки, виплати грошового забезпечення військовослужбовців ЗСУ; посилити зв'язок між розвитком оборонного експорту та фінансуванням обороноздатності держави; підвищити прозорість і суспільну прийнятність механізму контрольованого експорту товарів військового призначення та подвійного використання; забезпечити

повернення частини фінансового ефекту від діяльності оборонно-промислового комплексу безпосередньо на потреби ЗСУ.

II. Щодо процедури розгляду доопрацьованого законопроекту № 15400, опрацювання експертних висновків до нього.

Регламентом Верховної Ради України */далі – Регламент/* визначено, що: законопроект, визначений як невідкладний, після завершення його попереднього розгляду чи доопрацювання включається до порядку денного найближчого пленарного засідання Верховної Ради і розглядається позачергово (*частина 4 статті 101*);

за наслідками розгляду законопроекту в I читанні Верховна Рада може прийняти рішення про повернення законопроекту суб'єкту права законодавчої ініціативи на доопрацювання або направлення його до головного комітету для підготовки на повторне I читання, визначивши при цьому основні положення, принципи, критерії, яким повинен відповідати доопрацьований законопроект чи його структурні частини (*пункт 3 частини 1 статті 114*);

до повторного I читання законопроекту пропозиції до законопроекту вносяться в 10-денний строк після дня попереднього I читання цього законопроекту (*частина 1 статті 109*);

законопроект на повторне I читання подається у визначений Верховною Радою строк, але не пізніше 30 днів після дня його попереднього розгляду, у новій редакції, підготовленій головним комітетом та/або суб'єктом права законодавчої ініціативи, з висновками головного та інших комітетів і розглядається в порядку, передбаченому статтями 112, 113 Регламенту (*частина 1 статті 115*).

До законопроекту № 15400 у встановлений строк (в 10-денний строк після 15.09.2026, тобто не пізніше 25.09.2026) не подано пропозиції (альтернативні законопроекти) до повторного I читання.

Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради */далі – ГНЕУ/* у своєму висновку до доопрацьованого законопроекту № 15400 (*лист від 06.10.2026 № 16/03-2026/236268 (2359824)*) в цілому не заперечує щодо можливості прийняття доопрацьованого законопроекту № 15400, при цьому зазначає, що враховуючи вимоги статті 116 Конституції України, за якою КМУ забезпечує виконання затвердженого Верховною Радою державного бюджету, здійснює заходи щодо забезпечення обороноздатності і національної безпеки України, до доопрацьованого законопроекту № 15400 доцільно отримати висновок Уряду.

Керуючись статтею 103 Регламенту та статтями 27 і 109 Кодексу, від Комітету направлено звернення до Міністерства фінансів України */далі – Мінфін/* і Міноборони щодо здійснення експертизи доопрацьованого законопроекту № 15400, як наслідок отримано відповідні висновки.

Мінфін (*лист від 07.10.2026 № 35040-02-2/29084*) зазначає, що в цілому підтримує доопрацьований законопроект № 15400.

Міноборони (*листи від 05.10.2026 № 220/6/39/14807-26 і від 06.10.2026 № 220/6/10/14892-26*) повідомляє про підтримку доопрацьованого

законопроекту № 15400 та просить сприяти його розгляду на найближчому пленарному засіданні Верховної Ради і прийняттю.

На час розгляду у Комітеті даного питання не надійшли висновки комітетів Верховної Ради з питань антикорупційної політики (*щодо проведення антикорупційної експертизи законопроекту*) і з питань інтеграції України до Європейського Союзу (*щодо оцінки відповідності законопроекту міжнародно-правовим зобов'язанням України у сфері європейської інтеграції*) щодо доопрацьованого законопроекту № 15400.

III. У Комітеті попередньо опрацьовано доопрацьований законопроект № 15400, експертні висновки до нього та звернуто увагу на таке.

1. Стосовно справляння і зарахування плати щодо експортного контролю слід зазначити таке.

Статтею 30 Закону України від 20.02.2003 № 549–IV "Про державний контроль за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання" встановлено справляння плати щодо експортного контролю, зокрема визначено, що: за видачу документів про реєстрацію суб'єктів здійснення міжнародних передач товарів, видачу дозволів, висновків, міжнародних імпорتنих сертифікатів чи сертифікатів підтвердження доставки справляється плата, кошти від якої зараховуються до державного бюджету; за видачу зазначених документів не справляється плата з державних замовників у сфері оборони; розмір зазначеної плати визначається КМУ залежно від типу документа або вартості контракту.

Постановою КМУ від 13.07.2011 № 746 "Про затвердження Порядку справляння плати за надання платних адміністративних послуг з оформлення та видачі документів у галузі державного експортного контролю і переліку платних адміністративних послуг, що надаються Державною службою експортного контролю, та розміру плати за їх надання" затверджено зазначений Порядок і перелік відповідних послуг та розмір плати за їх надання, а також визнано такою, що втратила чинність, постанову КМУ від 28.07.2003 № 1166, якою було затверджено попередній порядок справляння і розміру плати щодо експортного контролю.

Постановою КМУ від 01.07.2026 № 875 "Деякі питання здійснення міжнародних передач товарів на період дії правового режиму воєнного стану в Україні", насамперед, затверджено Порядок здійснення міжнародних передач товарів військового призначення та подвійного використання на період дії правового режиму воєнного стану в Україні, а також внесено зміни до постанови КМУ від 13.07.2011 № 746 щодо доповнення переліку відповідних послуг в частині оформлення та видачі дозволу на здійснення експорту товарів відповідно до зазначеного Порядку та встановлення плати за її надання у розмірі 20% або 30% вартості визначених товарів.

Відповідно до частини 5 статті 13 Кодексу розподіл бюджету на загальний та спеціальний фонди, їх складові частини визначаються виключно Кодексом та законом про державний бюджет, а відповідно до частини 2 статті 4 Кодексу якщо іншим нормативно-правовим актом бюджетні

відносини визначаються інакше, ніж у Кодексі, застосовуються відповідні норми Кодексу.

Плата щодо експортного контролю зараховується до місцевих бюджетів на підставі пункту 36 частини 1 статті 64 та пункту 14 частини 1 статті 64¹ Кодексу, згідно з якими плата за надання інших адміністративних послуг, що справляється за місцем надання послуг, належить до доходів загального фонду відповідних місцевих бюджетів.

ГНЕУ вбачає дискусійним існуючий підхід щодо зарахування відповідних коштів до місцевих бюджетів та у цілому підтримує пропозицію щодо їх цільового спрямування до державного бюджету, зважаючи на природу плати щодо експортного контролю, зокрема, те, що такий контроль є одним з інструментів державного контролю за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання.

2. У пояснювальній записці до доопрацьованого законопроекту № 15400 вказано, що:

його реалізація призведе до збільшення доходів спеціального фонду державного бюджету (в частині надходжень плати щодо експортного контролю) та відповідного збільшення за рахунок зазначених надходжень видатків спеціального фонду державного бюджету на здійснення заходів у сфері оборони (визначених доопрацьованим законопроектом № 15400);

наразі неможливо визначити обсяг таких надходжень (пов'язаних з реалізацією постанови КМУ від 01.07.2026 № 875), оскільки він буде залежати від строків практичного запровадження оновленого механізму міжнародних передач товарів військового призначення та подвійного використання, кількості звернень суб'єктів господарювання, фактичної готовності виробників до експорту, а також рівня наповненості внутрішнього попиту на відповідну продукцію для потреб ЗСУ та інших складових сил безпеки і сил оборони.

Крім того, впровадження положень доопрацьованого законопроекту № 15400 призведе до недоотримання доходів загального фонду окремих місцевих бюджетів, до яких наразі зараховується плата щодо експортного контролю (за місцем надання відповідних послуг).

При цьому надходження плати щодо експортного контролю обліковуються за кодом класифікації доходів бюджету 22012500 "Плата за надання інших адміністративних послуг". Згідно із звітними даними доходи загального фонду місцевих бюджетів за кодом 22012500 "Плата за надання інших адміністративних послуг" становили: за 2024 р. – 2.554,1 млн грн; за 2025 р. – 2.457,9 млн грн; за січень–серпень 2026 р. – 1.417,6 млн грн. Проте за цим кодом обліковуються надходження від багатьох адміністративних послуг, що надаються різними органами влади, тому вищенаведені звітні дані не є показовими саме відносно надходжень плати щодо експортного контролю. Мінфіном повідомлено, що за даними Казначейства у 2025 р. до місцевих бюджетів від плати щодо експортного контролю надійшло близько 7 млн грн.

Мінфін зазначає, що неможливо визначити вартісну величину впливу положень доопрацьованого законопроекту № 15400 з урахуванням змін, передбачених постановою КМУ від 01.07.2026 № 875, на показники бюджетів у частині доходів у зв'язку з відсутністю необхідних для розрахунку даних.

До доопрацьованого законопроекту № 15400 не надано належне фінансово-економічне обґрунтування (включаючи відповідні розрахунки), яке вимагається відповідно до частини 1 статті 27 Кодексу та частини 3 статті 91 Регламенту, про що ГНЕУ теж зауважує. При цьому ГНЕУ зазначає, що не надано відповідного обґрунтування, зокрема, у частині: пропонованих напрямів спрямування та пропорцій розподілу коштів між ними, зокрема, з урахуванням фактичної потреби в їх додатковому фінансуванні, в тому числі, й порівняно з іншими потребами у відповідній сфері; впливу рішення на виконання функцій місцевого самоврядування.

3. Статтею 29 законопроекту про Державний бюджет України на 2027 рік (реєстр. № 16000 від 15.09.2026), поданого Урядом */далі – законопроект № 16000/*, пропонується встановити, що у 2027 р. плата щодо експортного контролю зараховується в повному обсязі до спеціального фонду державного бюджету та спрямовується Міноборони на розвиток, закупівлю, модернізацію та ремонт озброєння, військової техніки, засобів та обладнання за бюджетною програмою "Розвиток, закупівля, модернізація та ремонт озброєння, військової техніки, засобів та обладнання" (код 2101150), а також дозволити Мінфіну вносити зміни до розпису спеціального фонду державного бюджету з метою відображення відповідних фактичних надходжень та здійснення відповідних видатків державного бюджету. При цьому у спеціальному фонді проекту державного бюджету на 2027 рік не передбачено планових показників таких надходжень і видатків, які пропонується здійснити за рахунок таких надходжень.

У супровідних матеріалах до законопроекту № 16000 вказано, що: необхідність таких змін викликана нормами постанови КМУ від 01.07.2026 № 875, яка набрала чинності 08.07.2026 та якою внесено зміни до порядку здійснення міжнародних передач товарів військового призначення; відповідне положення пропонується передбачити у законопроекті № 16000, оскільки законопроект № 15400 (яким пропонується врегулювати питання зарахування плати щодо експортного контролю до спеціального фонду державного бюджету) на сьогодні не прийнято.

З цього приводу Міноборони для узгодження доопрацьованого законопроекту № 15400 із статтею 29 законопроекту № 16000 вважає за доцільне під час подальшого опрацювання доопрацьованого законопроекту № 15400 розглянути можливість уточнення передбаченого ним розподілу відповідних надходжень у 2027 р. з урахуванням їх спрямування за кодом 2101150, застосування такого підходу також сприятиме частковому покриттю незабезпеченої потреби Міноборони у бюджетних коштах на 2027 р. Мінфін теж пропонує передбачити, що надходження від плати щодо експортного контролю у повному обсязі спрямовуються за бюджетною

програмою "Розвиток, закупівля, модернізація та ремонт озброєння, військової техніки, засобів та обладнання" (код 2101150).

4. Передбачене доопрацьованим законопроектом № 15400 проведення видатків на закупівлю, модернізацію та ремонт озброєння, військової техніки, виплату грошового забезпечення військовослужбовців ЗСУ із спеціального фонду державного бюджету буде залежати від стану надходжень плати щодо експортного контролю, зважаючи на особливості здійснення витрат спеціального фонду бюджету, визначені Кодексом, зокрема частинами 3 і 8 статті 13, частиною 4 статті 23 і частиною 2 статті 48 (згідно з якими *взяття бюджетних зобов'язань і проведення витрат спеціального фонду бюджету здійснюються виключно в межах і за рахунок фактичних надходжень спеціального фонду бюджету*).

Доцільно звернути увагу, що статтею 28-3 Закону України "Про Державний бюджет України на 2026 рік (включеною законом від 10.06.2026 № 4908-IX) встановлено, що у 2026 р., як виняток з положень пункту 10 частини 2 статті 29 Кодексу, вивіз мито на товари військового призначення та подвійного використання зараховується в повному обсязі до спеціального фонду державного бюджету і спрямовується Міноборони на закупівлю, модернізацію та ремонт озброєння, військової техніки, засобів та обладнання, здійснення заходів з реформування та розвитку оборонно-промислового комплексу, розроблення, освоєння і впровадження нових технологій, нарощування наявних виробничих потужностей для виготовлення продукції оборонного призначення, виплату грошового забезпечення військовослужбовців ЗСУ у порядку, визначеному КМУ. Однак на сьогодні таке мито не встановлено, тому наразі не може бути джерелом проведення видатків на зазначені заходи у сфері оборони.

За підсумками розгляду даного питання Комітет ухвалив таке рішення: рекомендувати Верховній Раді України доопрацьований проект Закону України "Про внесення зміни до розділу VI "Прикінцеві та перехідні положення" Бюджетного кодексу України щодо зарахування плати за оформлення та видачу документів у галузі державного експортного контролю до спеціального фонду державного бюджету" (реєстр. № 15400 від 24.09.2026), поданий народними депутатами України Мотовиловцем А.В. і Підласою Р.А., за результатами розгляду у першому читанні прийняти за основу і в цілому з необхідними техніко-юридичними правками.

Співдоповідачем з даного питання на пленарному засіданні Верховної Ради України пропонується Голова Комітету Підласа Роксолана Андріївна.

Голова Комітету

Роксолана ПІДЛАСА

